

ที่มา: <https://yala-patani-naratiwat.blogspot.com/2017/02/7-13-60.html>

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

(วรรณกรรมลายลักษณ์)

โดย อ.ธิดาดาว เดชศรี

ที่มา:

[https://www.wikiwand.com/th/%E0%B8%A1%E0%B9%82%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B9%8C_\(%E0%B8%A3%E0%B8%B3\)](https://www.wikiwand.com/th/%E0%B8%A1%E0%B9%82%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B9%8C_(%E0%B8%A3%E0%B8%B3))

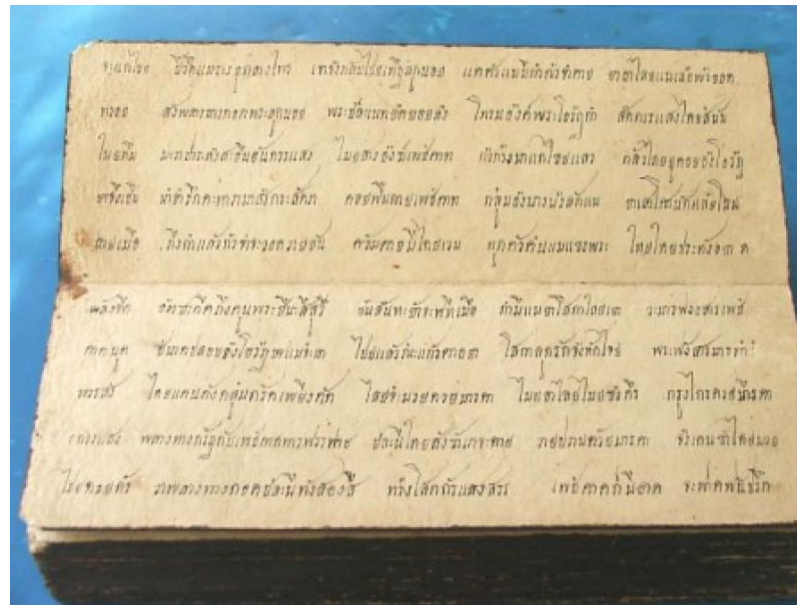
AB%E0%B9%8C_(%E0%B8%A3%E0%B8%B3)

วัสดุที่ใช้บันทึก

- **ศิลาจารึก**
  - ศิลาจารึกหลักที่ 23 - 29
- **สมุดไทย หรือสมุดข่อย หรือสมุดบุก**
  - สมุดทำด้วยกระดาษข่อยพับเป็นชั้นๆ
- **หนังสือใบลาน**
  - ใบลาน, ใบตาล
- **ใบกล้วย**
- **เสาประโคน หรือเสาหลักเมือง และฟาลา**
- **หนังสือกริดนา หรือหนังสือปริดหนา**
  - เถากฤษณา

ที่มา: <https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/323>

ที่มา: <https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/3/afaa9a3e>

ที่มา: <https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/3/afaa9a3e>

ที่มา: <https://mgronline.com/daily/detail/9510000114067>

วัสดุการเขียน

- เขียนด้วยปากไก่อ
- ใช้หมึกดำ หรือสีดำ
  - ใช้กับบุคขาว
  - ผลิตจากลูกสมอป่า
- สีที่ใช้เขียนบุคดำ

ที่มา: https://www.technologychaoban.com/folkways/article_38951

- สีขาว จากเปลือกหอยมุก
- สีเหลือง จากรง, หรดาล
- สีแดง จากชาด
- สีทอง จากทองคำเปลว, ทองอังกฤษชาด

ที่มา: <https://thai-herbs.thdata.co/page/%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87/>

ที่มา: <https://www.lptuad.org/2016/06>

ความเชื่อเกี่ยวกับการบันทึกอักษรในหนังสือбуд

- ชาวใต้มีความเชื่อว่าต้องไม่ผิดพลาด เพราะถือว่าเป็นพระคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์
- หากแกเล้งเขียนผิดหนึ่งตัวอักษรจะเกิดบาปหนัก
- ถ้าเขียนผิดโดยบังเอิญ จะทำ “พระธรรมผิด”
- การบันทึกต้องกระทำอย่างประณีตบรรจง ขนาดตัวอักษรเสมอกัน โดยตลอด
- ความนิยมบันทึกอักษร ได้เส้นบรรทัดอาจแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่มีความเคารพยำเกรงต่อผู้มีพระคุณ

(ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2541, น.121)

ตัวอักษร

❖ จารึกโบราณ

- อักษรปัลลวะ

❖ หนังสืออบุด

- ลักษณะอย่างอักษรไทย สมัยต้นรัตนโกสินทร์
- ลักษณะอย่างอักษรไทยย่อ สมัยอยุธยา หรือตัวผด
- ลายมือของผู้คัดลอก

❖ <https://youtu.be/zzkdHUJOV3A>

ที่มา: <https://www.blockdit.com/posts/5e6f38469ef8a10cbf17cde9>

ลักษณะคำประพันธ์

☐ ภาพ 11 (ภาพยานี)	☐ ภาพ 21
☐ ภาพ 16 (ภาพฉับ)	☐ ภาพ 25
☐ ภาพ 28 (ภาพสุรางคนางค์)	☐ กลอน
☐ ภาพนางกราย 23	☐ โคลง
☐ เอกบาท	☐ ฉันท์
☐ ภาพ 12	☐ ร้อยแก้ว
☐ ภาพ 14	☐ ภาษาและสำนวน
☐ ภาพ 19	

ภาพ 11 (ภาพยานี)

□ ในเรื่อง “สัปทล” เรียก “ยานีจีทวาท” และเรื่องชาลวันค้ำภาพ์ เรียก “ภาพ์ป้ฎะม้ง”

เป็นนทอย่างลุ่มแรว
ความรู้ย่าจ่าหาย
ที่สนุกพ้ออย่างอน
รักคนอย่ารักลีน

ตายมากแล้วเพราะบ่วงข่าย
ของเมามายพ้ออย่ากิน
เมียรักวอนพ้ออย่ากิน
อย่าหลงลีนด้วยคนพาล

(พระรตเมรี)

ภาพ 16 (ภาพย้ง)

มวงปรางมทรากกล้วยป่า

ชมพู่วีกา

อินจันมันป่าทุเรียน

ระกำลำไยสะทอนเตียน

มะหาดดาษเตียน

จำปาเกดกุนขนุนทอง

(สุทธิกรรมชาดก)

ภาพ 28 (ภาพสร้างคนางค์)

□ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ราบ” หรือ “ล่ำราบ” บ้างว่ามาจากคำ “พิลาป” หรือ “ล่ำลาบ”

นมยานตีแก้ง ไหญ่ยาวโต้งมั้ง เจียนลายนโม
ออกไปตั้งท่า ราเร่เลไก่ เหวียงคอแดงไหล่ ให้นมพัดกัน
ไปกบับปลับแผละ จั้งหมั้งนั้งแยะ ลุ่มลุกขึ้นพลัน
แล้วเข้าปะพรม ให้นมระกัน ร่ำล่ำฟอนพัน หันมาหันไป

(มโนหรานินิชาติ)

ภาพย์นางกราย 23

- ❑ ผสมผสานระหว่างภาพย์สุราคนางค์ 28 กับภาพย์ยานี 11

คิดแก่นอุรา โ้อกกูอา จักมาคิดกระไร

ความอายจับจิตใจ ด้วยอรรถัยอิรจนา

ช้วนักเหลือใจ มารักเงาะไพร ให้ระยำหน้าตา

ครั้นจะฆ่าให้มรณา ท้วนครามาตินิกิน

(หอยสังข์)

เอกบาท

❑ กวีชาวใต้อาจได้ต้นแบบมาจากมาลินีนีลันท์ 15 หรือประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นเอง

ทูลกระหม่อมข้าเอยงามเรื่องรอง สัตว์โลกทั้งปวง พระเจ้าโปรด

ทูลกระหม่อมข้าเอยงามช่วยโชติ ชั้นฟ้าแลดินโสด บ่ป่วนปาน

ทูลกระหม่อมข้าเอยข้ารำคาญ ด้วยพระเจ้าเข้านฤพาน จากข้าไป

(พระมหานิพนพานโสดร ต้นฉบับจากพัทลุง)

ภาพ 12

□ คล้ายอินทวงศ์ฉันท์ ภูซงคปยาศฉันท์ หรือ โตฎกฉันท์

แหไขใสสว่างฟ้า

ดาหาคือทางวิถี

ทุมพรนรบดี

สรงสนานพระกายา

เสด็จสรงสุคนธรส

จรงกลิ่นฟุ้งท้วน اسا

เสร็จแล้วทรงภูษา

ชั้นในชั้นนบเพลลา

ภาพ 14

□ กล้ายวสันตคิลกณฑ์

ร้อนเร้าดาวแดนนาคพิภพ

ท้าวชมภูจิตนาคา

พราหมณ์พฤตมิพระเวทคุณยา

จะให้เป็นอัคนีกาฬลาม

ตลบจบทั้งกรุงป่า

ตกพระทัยไฟพิษลาม

โสมนาจิตโดยตาม

ไหม้สินธุวาริโน

ภาพ 18

□ คล้ายภาพฉบับ 7-4-7 เพียงแต่เพิ่มคำเป็น

นาคินจินตนาเสียงพราน

ร้องเรียกกองทหาร

ก็คั้นคั้นสมุทรขึ้นมา

นำพรานบันดาลมรคา

ถึงพิภพมา

คาลนาคไต้สายสินธุ

ภาพ 19

□ กล้ายสัททูลวิกกีพิตนันท

ปางพระสุชนบรม ณ ท้าวเธอก็รู้เหตุ ว่าอินทร์อมเรศ ลงมา
เอารภาพตัดากี่ซื่อนก่อนศิลา ได้ตั้งเจตนา พระองค์
ไม่เคื่องกาอุราศรีดังกษัตริย์ยิ่งยง ชูฝ้าย หนักกว่า

ภาพ 21

□ คล้ายภาพฉบับ 16 เพียงเพิ่มคำเป็น 7-7-7

ข้าพเจ้านามชื่อว่ามโนहरา

ได้มาประณตบทธา

พระมหาฤาษีผู้มีญาณ

ข้าพระผู้เป็นเจ้าได้โปรดปราน

ช่วยขอบิณฑุพราน

และให้แต่เครื่องทรง

กาพย์ 25

□ 1 บทมี 5 วรรค แบ่งวรรคดังนี้ 5-6-4-4-6 รวมเป็น 25 คำ

พระสุชนท้าว สมสุขเจ้าจอมอนงค์

มโนหรานาถ พิศวาสไหลหลง ด้วยรศราครั้งแรมมา

เสร็จสมภิมยริน ชมชื่นมโนรสา

เชยชมสมสุข ทุกวัน ณ เวลา ใหม่อื่นอื่นพระทัยสอง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเนื้อหา

ภาษาและสำนวน

- กวีใช้ภาษาไทยกลางเป็นพื้น แต่ก็มีบางคำที่แตกต่างออกไปจากภาษาไทยกลาง
- คำที่ใช้เขียนตามสำเนียงพูดของชาวภาคใต้
- พบคำศัพท์ที่บางคำเลิกใช้แล้วและบางคำยังคงใช้อยู่บ้าง เช่น ตกเกลื่อน, หมาย, สอนวอน, สอหลอ, สกสก
- ประกอบไปด้วยสำนวนชาวใต้จำนวนมาก (ชอบทำนวน)
  - จี๊กาเป็นฝักทอง
  - เหมือนหมูได้กินสา เหมือนสุนัขกินอาจม

จุดมุ่งหมายในการแต่ง

- เป็นตำราแบบเรียน
- สำหรับสวดอ่านในยามว่าง
  - เสริมความรู้
- หวังอานิสงส์ผลบุญ

ประเภทวรรณกรรม

- **นิทานประโลมโลกและนิทานชาดกนอกนิบาต**
  - เช่น การระเิด, โอบุตร, ชาละวัน, ลักษณวงศ์, จำปาทอง, นางพิกุลทอง, นางแสงจันทร์, จันทโครบ, จักรนารายณ์, พระอภัยสุริยา, พระอภัยมณี
- **นิทานในนิบาตชาดกและนิยายเกี่ยวกับพุทธศาสนา**
  - เช่น พระโมคคัลลานะ, พระชินสีห์, พระมาลัย, พระมหาชาดก, พระมหโสด
- **พระอภิธรรม และพระสูตร**
  - เช่น ไตรโลกวียง, พระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์, พระปรมัตถธรรม, พระนิพานโสศ

- สุภาษิตคำสอน

- เช่น ภาษิตชาวบ้าน, กฤษณาสอนน้อง, พาลีสอนน้อง, สุภาษิตสอนกุมาร, คดีโลก
- คดีธรรม

- กฎหมาย

- เช่น กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน, กฎหมายชาวบ้าน, กฎหมายตราสามดวง

- ตำนานหรือประวัติศาสตร์ (เพรา หรือเพลา)

- เช่น ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช, พระธาตุเมืองร่างกุ้งและพระเขี้ยวแก้ว

- ตำรา

- เช่น ตำราหมอดู, ตำราคุณลักษณะสตรี, ตำรายา, ตำรากุณกเขา, ตำราพิชัยสงคราม

- แบบเรียน

- เช่น จินตามณี, ประถม ก กา, ประถมมาลา, ตำราแต่งกาพย์กลอน

ผู้แต่ง - ผู้คัดลอก

- กวีนิพนธ์
- นามผู้คัดลอกหรือผู้สร้าง
- นายเรื่อง นานิ
- พระรถเมรี หรือนางสิบสอง
- พระคุณเจ้าอุดมปิฎก
- เรื่องสุทธิกรรม

สมัยที่แต่ง

- ส่วนใหญ่ไม่ได้บอกสมัยที่แต่ง เท่าที่ปรากฏมักเป็นปี เดือนทางจันทรคติที่คัดลอกเรื่องนั้นเสร็จสิ้น โดยสมบูรณ์
- หนังสือยุคมีอายุประมาณ 60 – 150 ปี พบมากประมาณต้นสมัยรัตนโกสินทร์มาจนถึงรัชกาลที่ 5

รายการอ้างอิง

- ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2541. วรรณกรรมภาคใต้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง